

PONDAL: QUEIXUMES DOS PINOS. O himno galego. Unid. 20.

Temas:

1) Celtismo.

- Comparte con Murguía e Vicetto a idea da orixe celta de Galicia. Vid. "A Cova Céltica.
- Heroes celtas. Único documentado: Breogán. Pondal crea unha galería de heroes celtas; para nomealos usa topónimos.
- Para Pondal, o pasado glorioso (celta) xustifica un futuro esperanzador.

2) Natureza / Paisaxe.

- Natureza viva: personificacións.
- Paisaxe dura e agreste.
- Simbolismo: p.e. corvo = liberdade.

*Cando no escarpado cabo,
Sae a fror da caramiña,
Ó cazador anunciando,
A leda estacion garrida;
Cando da doce Suévia,
Ás doces prayas amigas,
En nobelo gentil ajuntadas,
Chegan as ligeiras píl-laras;*

3) Bardismo

- Bardo = "poeta para os antigos celtas".
- Pondal considérase "o bardo de Galicia".
Función: guiar ao pobo.

*Entonces dó bardo o espírito,
Que soña antr' as uces hirtas;
No formoso instrumento apoyado,
En donde o vento suspira;*

4) A muller

- a) Guerreira celta → heroína celta. Vid. Maroñas.
- b) Presa do home: misoxinia, machismo.

*Mentras os fillos dos celtas,
Cumpren serva e innobre vida;
Entonces o espírito invade do bardo,
Escura melancolía.*

5) O helenismo

- Alusión aos guerreiros gregos (Esparta).

Estilo

- Cultismos. "Déstesme unha lingua de ferro, devólvovos unha lingua de ouro".
- Adxectivación: oposición férreo (forte, masculino, positivo) / doce (brando, feminino, negativo).

*Que din os rumorosos
na costa verdecente,
ao raio transparente
do prácido luar?
¿Que din as altas copas
de escuro arume arpado
co seu ben compasado
monótono fungar?*

*Do teu verdor cinguido
e de benignos astros,
confin dos verdes castros
e valeroso chan,
non des a esquecemento
da inxuria o rudo
encono; desperta do teu
sono fogar de Breogán.*

*Os bos e xenerosos
a nosa voz entenden
e con arroubo
atenden o noso ronco
son, máis só os
iñorantes e féridos e
duros, imbéciles e
escuros non os
entenden, non.*

*Os tempos son chegados
dos bardos das edades
que as vosas vaguedades
cumprido fin terán;
pois, donde quer, xigante
a nosa voz pregoa
a redenzón da boa
nazón de Breogán.*

CURROS ENRÍQUEZ (unidade 20 libro de texto). GUIÓN.

1. Biografía.

- Tres figuras do Rexurdimento: “a Santa”, “o Bardo”, “o Rebelde”.
- Nace en Celanova (Ourense), 1851. Infancia complicada.
- 1868: Madrid. Participa na recolución de 1868 que destrona a Isabel II.
- Columnista nos xornais de Madrid.
- Compón con 18 anos “Cántiga” (1869) musicada por Chané.
- 1875-1876: correspondente de guerra no norte, na 3ª Guerra Carlista.
- 1876: certame poético en Ourense.
- 1880: Publica *Aires da miña terra*. Denunciado polo bispo de Ourense. Excomuñón. Condea (xuíz Mella).
- Absolución (Audiencia da Coruña).
- 1894: Cuba.

2. *Aires da miña terra*: caracterización e contido.

Temática social:

- Función social da poesía. Cría que a función do poeta era denunciar as inxustizas sociais.
- O progreso. Aposta decidida polo progreso material, que trae consigo a liberdade. Vid. “Na chegada a Ourense da primeira locomotora”.
- Anticlericalismo. Para el a igrexa situabase do lado dos poderosos, á marxe do sufrimento do pobo, sen facer caso os mandatos de Cristo. Vid. “Mirando ao chau”.

Temática costumista e intimista na poesía de Curros.

- Curros prefire a temática social (debido á súa idea da función social da poesía).
- Os poemas costumistas son “A virxe do Cristal”, “O gueiteiro”, “Unha voda en Einibó” (textos que elaborou para o certame que gañou en Ourense, en 1876).
- Poemas intimistas. Curros Enríquez concibía a poesía intimista como unha manifestación egoísta, contraria á súa visión social da poesía. Non obstante, ten tres composicións intimistas (no ámbito da temática familiar): “Ben chegado”, polo nacemento dun fillo, e as elexías “¡Ai!” (norte dun fillo) e “N’a morte de miña nay”.

3. *O divino sainete*.

- Vid. relación con “A Divina Comedia” de Dante.
- Argumento. Curros e o espírito de Añón viaxan a Roma, ao xubileo do Papa, nun tren que ten sete vagóns que representan os sete pecados capitais.
- Intención. Atacar a todos aqueles que están en contra a liberdade e o progreso.
- Ataque contra carlistas, frades e persoas concretas (bispo de Ourense, xuíz Mella, Emilia Pardo Bazañ...).

CÁNTIGA

No xardín unha noite sentada
ó refrexo do branco luar,
unha nena choraba sin trégoas
os desdéns dun ingrato galán.
I a coitada entre queixas decía:
“Xa no mundo non teño a ninguén,
vou morrer e non ven os meus ollos
os oliños do meu doce ben”.

Os seus ecos de malenconía
camiñaban na alas do vento,
i o lamento
repetía:
“Vou morrer e non ven ó meu ben!”

Lonxe dela, de pé sobre a popa
dun aleve negreiro vapor,
emigrado, camiño de América
vai o probe, infelís amador.

I ó mirar as xentís anduriñas
cara a terra que deixa cruzar:
“Quen puidera dar volta _pensaba_,
quen puidera convosco voar!...”

Mais as aves i o buque fuxían
sin ouír seus amargos lamentos;
sólo os ventos
repetían:
“¡Quen puidera convosco voar!”

Noites craras, de aromas e lúa,
desde entón ¡que tristeza en vós hai
prós que viron chorar unha nena,
prós que viron un barco marchar!...

Dun amor celestial, verdadeiro,
quedou sólo, de bágoas a proba,
unha cova
nun outeiro
i on cadavre no fondo do mar.

NOUTURNIO

D'a aldea lexana fumegan as tellas;
Detrás d'os petoutos vay pódos' o sol;
Retornan pr'os eidos co'a noite as ovellas
Tiscando n'as veiras o céspede mol.

Un vello, arrimado n'un pau de sanguíño,
O monte atravesa de car' ó piñar.
Vay canso; unha pedra topóu n'o camiño
E n'éla sentóuse pra fôlgos tomar.

—¡Ay! dixo, ¡qué triste,
Qué triste eu estou!
Y-on sapo q' o oía
Repuxo:—¡Cró, cró!
Y-o sapo, chorocho,
Cantaba:—¡Cró, cró!

Soliños estamos antrambos n'a terra,
Mais n'éla un buraco tíalcontras y-eu non.
A ti non te morden os ventos d'a serra.
Y-a min as entranas y-os osos me ron.

Ti, nádo n'os montes, n'os montes esperas,
De cote cantando, teu término ver;
Eu, nádo entr' os homes, dormento entr' as feras,
E morte non haD'a aldea lexana fumegan as tellas;
Detrás d'os petoutos vay pódos' o sol;
Retornan pr'os eidos co'a noite as ovellas
Tiscando n'as veiras o céspede mol.

Un vello, arrimado n'un pau de sanguíño,
O monte atravesa de car' ó piñar.
Vay canso; unha pedra topóu n'o camiño
E n'éla sentóuse pra fôlgos tomar.

—¡Ay! dixo, ¡qué triste,
Qué triste eu estou!
Y-on sapo q' o oía
Repuxo:—¡Cró, cró!

¡As ánemas tocan!... Tal noite com' esta
Queimóusem' a casa, morréum' a muller,
Ardéum' a xugada n'a corte y-a besta,
N'a terra a semente botóus' a perder.

Vendin pr'os trabucos vacelos e hortas
E vou po-lo mundo d'enton á pedir;
Mais cando non topo pechadal-as portas
Os cáns sáyenm' elas e fánme fuxir.
¡As ánemas tocan!... Tal noite com' esta
Queimóusem' a casa, morréum' a muller,
Ardéum' a xugada n'a corte y-a besta,
N'a terra a semente botóus' a perder.

Vendin pr'os trabucos vacelos e hortas
E vou po-lo mundo d'enton á pedir;
Mais cando non topo pechadal-as portas
Os cáns sáyenm' elas e fánme fuxir.

Canta, sapo, canta:
Tí y-eu ¡somos dous!...
Y-o sapo, chorocho,

Cantaba:—*¡Cró, cró!*

Soliños estamos antrambos n'a terra,
Mais n'éla un buraco tíalcontras y-eu non.
A ti non te morden os ventos d'a serra.
Y-a min as entranas y-os osos me ron.

Ti, nádo n'os montes, n'os montes esperas,
De cote cantando, teu término ver;
Eu, nádo entr' os homes, dormento entr' as feras,
E morte non haD'a aldea lexana fumegan as tellas;
Detrás d'os petoutos vay pódos' o sol;
Retornan pr'os eidos co'a noite as ovellas
Tiscando n'as veiras o céspede mol.

Un vello, arrimado n'un pau de sanguiño,
O monte atravesa de car' ó piñar.
Vay canso; unha pedra topóu n'o camiño
E n'éla sentóuse pra fólgos tomar.

—*¡Ay! dixo, ¡qué triste,
Qué triste eu estou!
Y-on sapo q' o oía
Repuxo:—¡Cró, cró!*

¡As ánemas tocan!... Tal noite com' esta
Queimóusem' a casa, morréum' a muller,
Ardéum' a xugada n'a corte y-a besta,
N'a terra a semente botóus' a perder.

Vendin pr'os trabucos vaceiros e hortas
E vou po-lo mundo d'enton á pedir;
Mais cando non topo pechadal-as portas
Os cáns sáyenm' élas e fánme fuxir.

Canta, sapo, canta:
Tí y-eu ¡somos dous!...
Y-o sapo, choroso,
Cantaba:—*¡Cró, cró!*

Soliños estamos antrambos n'a terra,
Mais n'éla un buraco tíalcontras y-eu non.
A ti non te mordcho, si quero morrer.

Xa tocan..... Recemos,
Que dicen q' hay Dios!...
El reza y-o sapo
Cantaba:—*¡Cró, cró!*

A noite cerraba, y-o rayo d'a lua
N'as lívidas cumes comenza á brilar;
Curisco que tolle n'os álbores brua
Y-escóitase ó lexos o lobo ouvear.

O probe d'o vello, c'os anos cangado,
Erguéuse d'a pedra y-o pau recadou;
Viróu par'os ceos o puño pechado
E car' ós touzáles rosmando marchóu.....

C'os ollos seguíndo-o
N'a escura extensión,
O sapo quedóuse
Cantando:—*¡Cró, cró!*

